

Czy homeopatia mogłaby stać się alternatywną terapią w gorączce Denga? Przykład 10 studiów przypadku

Seema Mahesh*, Mahesh Mallappa*, George Vithoulkas**

*Centrum Homeopatii Klasycznej, Vijayanagar, Bengaluru, Indie

**Uniwersytet Egejski, Międzynarodowa Akademia Klasycznej Homeopatii, Alonissos,
Północne Sporady, Grecja

Adres korespondencyjny: Seema Mahesh

Centrum Homeopatii Klasycznej nr 10, 6th Cross, Chandra Layout,

Vijayanagar, Bangalore 560040, Karnataka, Indie

Telefon: +91 9449084747, e-mail: bhatseema@hotmail.com

Otrzymano: 21 grudnia 2017 r. – Przyjęto: 22 marca 2018 r.

Abstrakt

Wprowadzenie: Gorączka denga (w dalszej części artykułu DF- przyp. tł) jest jedną z najpoważniejszych epidemii w Indiach w ostatnich latach i warto rozważyć każdą terapię, która mogłaby pomóc ograniczyć rozwój choroby i liczbę hospitalizacji. W Indiach lekarze medycyny komplementarnej i alternatywnej posiadają wykształcenie medyczne i w związku z tym odgrywają ważną rolę w zapewnianiu zdrowia publicznego.

Seria przypadków: Przedstawiamy retrospektywną serię przypadków 10 indyjskich pacjentów, u których zdiagnozowano gorączkę denga i leczonych wyłącznie lekami homeopatycznymi w Bangalore, w Indiach.

Ta seria przypadków, wraz z dowodami z badań laboratoryjnych, dowodzi, że nawet przy znacznym spadku liczby płytek krwi, zanotowano dobre rezultaty bez uciekania się do innych metod.

Wnioski: Dowody te wskazują na potrzebę dalszych, zakrojonych na szeroką skalę badań, aby precyzyjnie określić rolę homeopatii w leczeniu gorączki denga. Niniejsze badanie podkreśla również znaczenie indywidualnego leczenia podczas epidemii dla uzyskania korzystnych rezultatów leczenia homeopatią.

Słowa kluczowe: denga, homeopatia, terapia indywidualna

Skróty: DF: denga, NS1: antygen białka niestrukturalnego 1, IgG: immunoglobulina G, IgM: immunoglobulina M, +ve: dodatni, -ve: ujemny, WBC: krwinki białe, RBC: krwinki czerwone, ESR: OB.

Kontekst

Denga to jedna z najpowszechniejszych epidemii w Indiach w ostatnim czasie; liczba zachorowań wzrosła z 30 000 w 2010 r. do 100 000 w 2016 r. i stała się poważnym problemem dla publicznej służby zdrowia [1]. Chociaż większość przypadków ustępuje przy niewielkiej ilości leków, biorąc pod uwagę potencjalne, niebezpieczne powikłania krwotoczne, niezbędne jest posiadanie systemu, który może skutecznie sprostać temu wyzwaniu. W kraju, w którym dostęp do opieki medycznej w jakiegokolwiek formie jest dla populacji utrudniony, lekarze stosujących medycynę komplementarną i alternatywną są mile widziani do udzielenia pomocy, co pozwala na zmniejszenie zapotrzebowania na siłę roboczą i oszczędności.

Udowodniono skuteczność homeopatii jako profilaktyka w dużych populacjach na obszarach endemicznego występowania dengi [2], ale według naszej wiedzy ta seria przypadków jest pierwszą tego typu, która zapewnia leczenie poszczególnych przypadków wraz z odpowiadającymi im raportami laboratoryjnymi.

Seria przypadków

(Tabele 1–10: Opis przypadków)

10 pacjentów leczono z powodu DF w Centrum Homeopatii Klasycznej w Bangalore w Indiach. W niektórych przypadkach pacjenci stosowali leki przeciwgorączkowe na początku gorączki, ale po postawieniu diagnozy dengi wszyscy pacjenci byli leczeni wyłącznie homeopatią.

Diagnozę zazwyczaj stawiano pierwszego, drugiego lub trzeciego dnia po wystąpieniu gorączki, na podstawie badania krwi, w celu sprawdzenia obecności antygenu białka niestrukturalnego 1 (NS1), immunoglobuliny M (IgM) i immunoglobuliny G (IgG). NS1 jest widoczny we krwi we wczesnych stadiach zakażenia i wskazuje na jego obecność. IgM i IgG są wykrywalne znacznie później [3]. W tych przypadkach obecność NS1 uznano za wskazanie do rozpoczęcia leczenia ukierunkowanego na dengę, a stabilność objawów i parametrów krwi (głównie płytek krwi) uznano za wskaźnik do przerwania leczenia. Morfologię krwi wykonano na początku i wszelkie nieprawidłowe parametry (płytki krwi, WBC lub NS1) były regularnie monitorowane aż do ich ustabilizowania (Tabele 1-10)

Tabela 1. Przypadek 1: 20-letni pacjent, płci męskiej, leczony przewlekłe z powodu łuszczycy

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
19/06/2015	Hb: 15,8 g% WBC: 3500 komórek/mm ³ N: 62; L: 33; E: 4; M: 1; B: 0; OB: 5 mm/godz. RBC: 5,58 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 100 000/mm ³ Dengue NS1: -ve IgG: +ve		Pacjent zgłosił się na konsultację dopiero po 2 dniach

	IgM: -ve		
20/06/2015	Hb: 14,5 g% WBC: 2900 komórek/mm ³ N: 56; D: 49; E: 2; M: 3; B: 0; OB: 10 mm/godz. RBC: 5,71 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 80 000/mm ³ Dengua NS1: -ve IgG: +ve IgM: -ve		
21/06/2015	Płytki krwi: 70,000/cu mm	Gorączka od 3 dni Ma ochotę na maślanekę	Thlaspi bursa pastoris 200C
23/06/2015	Płytki krwi: 1,50,000/cu mm		Leczenie zatrzymano
26/06/2015	Płytki krwi: 2,70,000/cu mm		

Tabela 2. Przypadek 2: 47-letnia pacjentka leczona przewlekłe z powodu niedoczynności tarczycy

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
27/06/2016	Hb: 12 g% WBC: 4200 komórek/mm ³ N: 76,4; L: 14; E: 0,4; M: 8,6; B: 0,6; OB: 25 mm ³ /godzinę RBC: 4,18 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 170 000/mm ³ Dengua NS1: +ve IgG: -ve IgM: -ve	Silny ból ciała z gorączką, nudności na widok jedzenia, wzdęcia brzucha – nie może leżeć na plecach, musi leżeć na prawej stronie; nie toleruje żadnego jedzenia może pić herbatę i ciepłą wodę Na błonie śluzowej jamy ustnej było kilka krwawiących plamek widocznych	pacjent zgłosił się dopiero po 2 dniach
29/06/2016	Płytki krwi o godz. 10:40: 17 000 komórek/mm ³ o 13:50: 18 000 komórek/mm ³ mm o 19:00: 14 000 komórek/mm ³ mm	Była nadmiernie zmęczona i osłabiona. Została przewieziona do szpitala celem otrzymania pilnej pomocy, ale nie udzielono jej żadnego leczenia.	Lycopodium 200C
30/06/2016	Płytki krwi o godz. 5:00: 23 000 komórek/mm ³ o godz. 16:30: 42 000 komórek/mm ³	Ogólnie czuła się dobrze i mogła jeść. Została wypisana ze szpitala.	Bez zmian
01/07/2016	Płytki krwi: 128 000 komórek/mm ³	Czuję się dobrze	Leczenie zatrzymano
03/06/2016	Płytki krwi: 2,08,000 komórek / mm ³		

Tabela 3. Przypadek 3: 28-letnia pacjentka leczona przewlekłe z powodu astmy oskrzelowej i niedoczynności tarczycy

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
14/09/2016	Hb: 13,1 g% WBC: 4100 komórek/mm ³ N: 69,4; L: 24; E: 6; M: 1; B: 0; OB: 13 mm/godz. RBC: 4,36 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 62 000/mm ³ Dengue NS1: +ve IgG: -ve IgM: -ve	Silny ból ciała i zmęczenie z gorączką - rodzina przyjęła ją do szpitala	Pierwsze 2 dni spędziła w szpitalu, więc nie przyjmowała homeopatii
15/09/2016	Płytki krwi: 52 000 komórek/mm ³	Stan pacjenta był ogólnie gorszy niż poprzedniego dnia	
16/09/2016	Płytki krwi: 30000 komórek/mm ³	Wykazywała krwotoczne plamy na błonie śluzowej jamy ustnej. Mogła pić tylko lemoniadę i nic więcej.	Ptelea 200C
17/09/2016	Płytki krwi: 25000 komórek/mm ³	Ogólnie jej stan był lepszy niż poprzedniego dnia - mogła trochę zjeść, ale nadal była zbyt słaba	Bez zmian
18/09/2016	Płytki krwi: 45000 komórek/mm ³	Pacjent czuł się dobrze i wrócił do domu ze szpitala	Bez zmian
19/09/2016	Płytki krwi: 80000 komórek/mm ³	Czuje się dobrze	Leczenie zatrzymano
21/09/2016	Płytki krwi: 2,50 000 komórek/mm ³		

Tabela 4. Przypadek 4: 32-letni pacjent płci męskiej leczony przewlekłe z powodu depresji

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
30/05/2017	Denga NS1: +ve IgG: -ve IgM: -ve Płytki krwi: 140 000 komórek/cm ³ mm WBC: 6800 komórek/cm ³	Ból głowy i ból w kości krzyżowej z gorączką; nudności na widok jedzenia; pragnienie orzeźwiającego soku	Acidum phosphoricum 200C
02/06/2017	Denga NS1: -ve IgG: -ve IgM: -ve Płytki krwi: 141 000	Czuje się dobrze	Leczenie zatrzymano

Tabela 5. Przypadek 5: 34-letni mężczyzna, dotychczas nie leczony

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
08/06/2017	Denga NS1: +ve IgG: -ve IgM: -ve Płytki krwi: 81 000	Biegunka - męcząca, wraz z gorączką; Bał się zostać sam - zawsze chciał, aby ktoś był z nim; Były	Arsenicum album 200C

		krwawe plamy na błonie śluzowej jamy ustnej	
09/06/2017	Płytki krwi: 65 000	Stan pacjenta nie poprawił się i został on ponownie przewieziony do kliniki. Podczas badania stwierdzono, że tętno było bardzo wolne w stosunku do temperatury.	Pyrogenum 200C
10/06/2017	Płytki krwi: 75 000	Biegunka ustała; pacjent czuje się lepiej	Bez zmian
11/06/2017	Płytki krwi: 1,15000	Czuje się dobrze	Leczenie zatrzymano

Tabela 6. Przypadek 6: 8-letnia dziewczynka leczona okresowo z powodu nawracających ostrych infekcji

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
15/06/2017	Hb: 12,4 g% WBC: 3660 komórek/mm ³ N: 61,8; D: 29,5; E: 0,1; M: 8,2; B: 0,4; RBC: 5,11 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 232 000/mm ³ Denge NS1: +ve	Wysoka gorączka; Tętno wolne w skorelowane z temperaturą Ból kończyn; Nudności przy zapachie jedzenia	Pyrogenum 200C
16/06/2017	Hb: 12,6 g% WBC: 3170 komórek/mm ³ N: 30,9 L: 56,3; E: 0,4; M: 10,7; B: 1,7; RBC: 5,21 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 199 000/mm ³	Ogólnie dziewczyna czuje się dobrze, nie ma na co narzekać	Bez zmian
19/06/2017	Hb: 12,7 g% WBC: 5860 komórek/mm ³ N: 19; D: 72,7; E: 3,5; M: 4,3; B: 0,5; RBC: 5,26 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 239 000/mm ³ Dengue NS1: -ve	Dobre samopoczucie	Leczenie zatrzymano

Tabela 7. Przypadek 7: 16-letni pacjent płci męskiej leczony od 3 miesięcy z powodu przedwczesnego siwienia włosów

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
04/07/2017	Hb: 15,3 g% WBC: 6000 komórek/mm ³ N: 77; L: 20,7; E: 2; M: 1 RBC: 5,10 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 231 000/mm ³ Denga NS1: +ve IgM: -ve; IgG: -ve	Wzrost temperatury po południu; Chęć picia ciepłej wody; zmniejszony apetyt	Lycopodium 200C
06/07/2017	Hb: 15,7 g% WBC: 3600 komórek/mm ³ N: 55; D: 34,7; E: 6; M: 5	Apetyt lepszy	Bez zmian

	RBC: 5,23 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 211 000/mm ³ Dengue NS1:-ve		
07/07/2017	Hb: 15,9 g% WBC: 2600 komórek/mm ³ N: 19; D: 72,7; E: 3,5; M: 4,3; B: 0,5; RBC: 5,27 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 186 000/mm ³ Dengua NS1: dodatnie IgM: słabo dodatnie; IgG: ujemne	Samopoczucie ogólne dobre	Bez zmian
08/07/2017	Denga NS1:-ve IgM:-ve; IgG:-ve		Leczenie zatrzymano

Tabela 8. Przypadek 8: 41-letnia pacjentka leczona z powodu niedoczynności tarczycy i zespołu policystycznych jajników

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
24/07/2017	Hb: 11,2 g% WBC: 6900 komórek/mm ³ N: 48; D: 32; E: 12; M: 8; RBC: 4,97 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 216 000/mm ³ Dengua NS1: -ve IgM: słabo +ve; IgG: -ve	Biegunka z gorączką; Tętno wolne w zależności od temperatury	Pyrogenum 200C
28/07/2017	Hb: 10,5 g% WBC: 4200 komórek/mm ³ N: 60; D: 32; E: 4; M: 4; RBC: 4,70 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 433 000/mm ³ Denga NS1: -ve IgM: +ve; IgG: -ve	Biegunka zmniejszona.	Bez zmian
05/08/2017	Hb: 10,1 g% WBC: 8200 komórek/mm ³ N: 65; D: 30; E: 3; M: 2; RBC: 4,46 miliona/mm ³ ; Płytki krwi: 791 000/mm ³ Dengua NS1: -ve IgM: -ve; IgG: -ve	Samopoczucie dobre	Leczenie zatrzymano

Tabela 9. Przypadek 9: 2-letnie dziecko leczone z powodu opóźnionych kamieni milowych w rozwoju

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
29/07/2017	Hb: 12 g% WBC: 3120 komórek/mm ³ N: 26,8; D: 67,6; E: 0,4; M: 4,8; RBC: 4,9 miliona/mm ³ ; Płytki krwi: 142 000/mm ³ Dengue NS1: dodatni	Dziecko nie miało żadnych objawów, poza gorączką	Nie zastosowano żadnego środka zaradczego
30/07/2017	Hb: 12 g% WBC: 3080 komórek/mm ³ N: 17; D: 76,1; E: 1,3; M: 5; RBC: 4,88 miliona/mm ³ ; Płytki krwi: 109 000/mm ³	Bez objawów	Arum triphyllum 200C (pacjent przyjmował wcześniej ten sam lek w związku z przewlekłą dolegliwością, a przy braku

			ostrych objawów lek powtórzono - homeopatyczne prawo terapeutyczne)
31/07/2017	Hb: 12,3 g% WBC: 5320 komórek/mm ³ N: 26,4; D: 61,7; E: 4,4; M: 6,8; B: 0,7 RBC: 4,99 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 147 000/mm ³ ; Denga NS1: dodatni	Bez objawów	Bez zmian
02/08/2017	Hb: 12,3 g% WBC: 5320 komórek/mm ³ N: 26,4; D: 61,7; E: 4,4; M: 6,8; B: 0,7 RBC: 4,99 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 147 000/mm ³ ; Denga NS1: dodatni	Bez objawów	Bez zmian
05/08/2017	Denga NS1: -ve		Leczenie zatrzymano

Tabela 10. Przypadek 10: 21-letnia kobieta, która dotychczas nie była leczona

Data	Wyniki badań krwi	Oznaki i symptomy	Remedium homeopatyczne
22/08/2017	Hb: 13,1 g% WBC: 3960 komórek/mm ³ N: 30,2; D: 55,7; E: 2,5; M: 10,1; B: 1,5 RBC: 4,61 miliona/mm ³ ; Płytki krwi: 196 000/mm ³ ; Dengue NS1: dodatni	Wysoka gorączka; Ochota na zupę pomidorową	Ferrum metallicum 200C
23/08/2017	Hb: 11,9 g% WBC: 5760 komórek/mm ³ N: 21,7; D: 66,3; E: 4,3; M: 6,8; B: 0,9 RBC: 4,23 mln/mm ³ ; Płytki krwi: 195 000/mm ³ ; Dengue NS1: -ve	Temperatura jest prawidłowa, a pacjent ogólnie czuje się dobrze	Leczenie zatrzymano

Zakresy norm dla parametrów krwi: Liczba leukocytów: od 4000 do 11 000 komórek/mm³, Neutrofile (N): 40–75%, Limfocyty (L): 20–40%, Eozynofile (E): 0–6%, Monocyty (M): 2–10%, Bazofile (B): 0–2%, Liczba erytrocytów: 3,8–4,8 miliona komórek/mm³, Hemoglobina: 11,5–15,5 g%, Odczyn Biernackiego (OB): 0–20 mm/h, Liczba płytek krwi: od 140 000 do 450 000/mm³, NS1 (antygen nieswoisty 1): ujemny (-ve), Immunoglobulina G (IgG): ujemny (-ve), Immunoglobulina M (IgM): ujemna (-ve)

Wyniki

Zazwyczaj pacjenci z DF z dodatnim wynikiem testu na NS1 są seropozytywni w kierunku IgM do 5. dnia i wykazują wykrywalność wszystkich trzech markerów do 5.–6. dnia [3]. 10 przypadków opisanych w tym raporcie obejmowało 5 mężczyzn i 5 kobiet. Średni czas

od wykrycia NS1 do uzyskania wyniku ujemnego wynosił 4,4 dnia (minimum 3 dni i maksimum 8 dni). U pięciu pacjentów zaobserwowano spadek liczby płytek krwi, który powrócił do normy po leczeniu. Dziewięciu pacjentów miało dodatni wynik NS1 w momencie rozpoznania, a jeden pacjent miał dodatni wynik IgG (prawdopodobnie z powodu późnej diagnozy). W Przypadku 8, NS1 był dodatni w momencie rozpoznania, ale stał się dodatni w kierunku IgM do 4. dnia, a tydzień po otrzymaniu leku homeopatycznego powrócił do normy. Jednak powrót do zdrowia tego pacjenta trwał 8 dni. Przypadek 5 wymagał dwóch kolejnych leków, ponieważ pierwszy okazał się nieskuteczny, co doprowadziło do dalszego spadku liczby płytek krwi. Drugi lek okazał się skuteczny, a liczba płytek krwi natychmiast wzrosła. Chociaż odnotowano co najmniej trzy przypadki wykazujące krwawienie z błon śluzowych, żaden z tych przypadków nie rozwinął się na tyle by doszło do wstrząsu czy krwotoku. Znaczenie leczenia homeopatycznego polega na tym, że wszyscy pacjenci utrzymywali co najmniej dość dobry stan ogólny podczas infekcji i byli w stanie powrócić do normalnego funkcjonowania w krótkim czasie. Nie było dowodów na występowanie jakiegokolwiek zespołu powirusowego, który jest powszechny w tych przypadkach [4].

Większość tych pacjentów była już leczona homeopatycznie z powodu przewlekłych dolegliwości, więc nie zwlekali z wizytą u homeopaty.

Gdyby natomiast minął znaczny czas między wystąpieniem pierwszych objawów dengi, a poszukiwaniem homeopatii, nie moglibyśmy z całą pewnością stwierdzić, czy osiągnięto by tak korzystne rezultaty.

Dyskusja

Ta seria przypadków jest istotna, ponieważ we wszystkich przypadkach recepta opierała się na zasadach klasycznej homeopatii, która uwzględnia indywidualne oznaki i symptomy każdego pacjenta przy wyborze leku. Często te oznaki i symptomy nie mają żadnego związku z procesem patologicznym zachodzącym u danej osoby; są raczej uważane za część odpowiedzi immunologicznej na czynnik patologiczny, która jest próbą przywrócenia homeostazy. Dlatego nawet w epidemiach, gdzie patogen i patologia są podobne, we wszystkich przypadkach, reakcja każdej osoby na nie, jest inna [5]. W niniejszym badaniu obserwujemy, że tylko 3 na 10 przypadków wymagało tego samego leku (ponieważ mieli bardzo podobne objawy).

Remedia homeopatyczne pozyskuje się ze zwierząt, roślin i minerałów. Przygotowuje się je w specjalnym procesie zwanym „potencjonowaniem”, który sprawia, że nawet najbardziej toksyczne substancje stają się bezpieczne do stosowania jako leki [6].

Wnioski

Ta seria przypadków pokazuje, że klasyczna homeopatia ma potencjał w leczeniu zakażenia wirusem denga. Konieczne są dalsze, obszerne badania, aby potwierdzić, w jakim zakresie można ją stosować. Badanie to dodatkowo dowodzi, że istotne jest uwzględnienie indywidualnego objawów, nawet w przypadku epidemii, aby osiągnąć korzystne rezultaty dzięki homeopatii.

Lekcja do wykorzystania w domu

- Denga stanowi realne zagrożenie dla zdrowia publicznego w Indiach. Lekarze medycyny komplementarnej i alternatywnej mogą pomóc zmniejszyć to obciążenie, ponieważ są w tym kraju odpowiednio przeszkoleni.
- Seria 10 przypadków, wykazująca, że indywidualna terapia homeopatyczna w leczeniu dengi przynosi korzystne rezultaty.
- Możliwe było utrzymanie nawet niebezpiecznie niskiego poziomu płytek krwi bez hospitalizacji lub uciążliwych procedur.
- W żadnym z wymienionych przypadków nie doszło do rozwoju zespołu powirusowego po dendze, sytuację tę warto zbadać jako potencjalną korzyść terapii homeopatycznej
- Konieczne jest przeprowadzenie dalszych, szerszych badań nad wykonalnością i zakresem, w jakim indywidualna homeopatia może być stosowana w obszarach dotkniętych wirusem dengi.

Finansowanie: Brak.

Konflikt interesów: Autorzy oświadczają, że nie występuje.

Zgoda na publikację: Uzyskano pisemną zgodę pacjentów na publikację.

Rejestracja badania i zatwierdzenie przez Komisję Etyczną: Nie dotyczy

Podziękowania

Autorzy dziękują pacjentom i ich rodzinom za pomoc w wyrażeniu zgody na publikację szczegółów dotyczących ich epizodu dengi i jego leczenia.

Bibliografia

1. **Aus I, Sharma S.** National dengue day: Is dengue increasing in India? Am I at risk? [Internet]. <http://www.hindustantimes.com/>. 2017 [cited 2017 Sep 30]. Available from: <https://www.hindustantimes.com/health/national-dengue-day-is-dengue-increasing-in-india-am-i-at-risk/story-7QTVt8Qy6EmlsyhZW30rM.html>
2. **Marino R.** Homeopathy and Collective Health: The Case of Dengue Epidemics. *International Journal of High Dilution Research*. 2008;7(25):179 - 185. 114.
3. World Health Organization. Dengue haemorrhagic fever: diagnosis, treatment, prevention and control. New Edition ed. Geneva: World Health Organization, 2009.
4. **Seet, RC., Quek, AM, & Lim, EC** (2007). Post-infectious fatigue syndrome in dengue infection. *Journal of clinical virology*, 38(1), 1-6.
5. **Vithoulkas G, Tiller W.** The Science of Homeopathy. Athens: International Academy of Classical Homeopathy; 2009.
6. **Hahnemann S, Dudgeon R, Boericke W.** Organon of medicine. Kolkata: Modern Homœopathic Publication; 2013.